

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

Інститут економіки та менеджменту
Кафедра підприємництва та маркетингу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор інституту
Економіки та менеджменту
(д.е.н., проф. Дзьоба О.Г.)

«20» 02 2020 року

ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалавр) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань

07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)

спеціальність

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(шифр і назва)

освітньо-професійна
програма

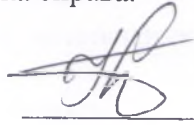
Підприємництво, торгівля, та біржова діяльність
(назва)

вид дисципліни

обов'язкова
обов'язкова /вибіркова

Робоча програма дисципліни «Основи біржової діяльності» призначена для студентів всіх форм навчання, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та банківська справа» на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та банківська справа.

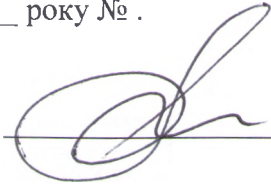
Розробник:
Старший викладач

Т. П. Кулик

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри підприємництва та маркетингу.
Протокол від « » _____ 20__ року № .

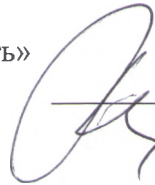
Завідувач кафедри підприємництва
та маркетингу д.е.н., проф.

І. В. Перезова

Узгоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
к.е.н., доц.

С. А. Побігун

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності»

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр 2		Семестр	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	4	4	4	4		
Кількість модулів	2	2	2	2		
Загальний обсяг часу, год	120	120	120	120		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	45	10	45	10		
лекційні заняття	18	6	18	6		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	27	10	27	10		
лабораторні заняття	-		-			
Самостійна робота, год, у т.ч.	75	104	75	104		
виконання курсової роботи	-	-	-	-		
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	19	-	19		
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	10	10	10		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	40	40	40	40		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	15	15	15	15		
підготовка звітів з лабораторних робіт	-		-			
підготовка до екзамен	10	20	10	20		
Форма семестрового контролю	екзамен		екзамен			

1. МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Будучи найбільш масштабним та динамічним сегментом ринкової економіки, біржовий ринок забезпечує високоефективний розвиток економічних відносин незалежно від території та систем господарювання. Раціонально організований, розвинутий біржовий ринок є однією з найважливіших передумов економічного зростання країни та підвищення суспільного добробуту. Сучасна біржова діяльність виступає центром конкурентного ціноутворення і представляє собою широкомасштабну сферу інвестування та перерозподілу товарних і фінансових активів у світовому масштабі.

Основною метою вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності» є формування у майбутнього фахівця системи знань із загальних закономірностей та організаційно-економічних засад біржової діяльності, теоретичних основ та практичних навиків щодо функціонування біржового ринку та з організації біржової діяльності, технології здійснення біржових операцій та ефективного їх використання в майбутній діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є біржова діяльність в еволюційному розвитку. Основні завдання вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності» полягають у: розкритті економічної сутності біржі; виявленні особливостей процесу створення бірж та їх структури в Україні; ознайомленні зі світовим досвідом роботи бірж; узагальненні практичних аспектів укладання біржових угод; опануванні методів біржового посередництва; оцінці стану і тенденції розвитку біржової кон'юнктури; дослідженні кон'юнктури біржового ринку та механізму котирування цін.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати **такі результати навчання** через знання, уміння та навички:

- оволодіти сутністю основних понять та категорій біржового ринку;
- знати зміст основних нормативних і законодавчих документів, що регулюють здійснення біржової діяльності;
- знати принципи організації діяльності бірж та механізм здійснення операцій на біржовому ринку;
- організувати роботу суб'єктів підприємницької діяльності з біржами та брокерськими конторами;
- здійснювати біржові операції та визначати їх ефективність;
- виконувати професійні функції на біржовому ринку.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених стандартом вищої освіти України для спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243, зокрема:

інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальних:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК7. Здатність працювати в команді;
- ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

фахових:

- ФК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення та налагодження діяльності бірж;
- ФК4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності біржових структур;
- ФК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів та біржових операцій;
- ФК6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері біржової діяльності;

ФК8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в біржовій діяльності;
ФК10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері біржової практики з урахуванням ризиків.

Результати навчання дисципліни **деталізують такі програмні результати навчання, передбачені стандартом вищої освіти України** для спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243, зокрема:

ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в біржовій діяльності;

ПРН12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування біржових структур;

ПРН13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності біржі.

ПРН17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів;

Вивчення даної дисципліни базується на попередньому освоєнні таких нормативних дисциплін як «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Основи бізнесу», «Політична економія», «Дослідження операцій».

2. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять з дисципліни «Основи біржової діяльності» характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назва модуля (М), змістовних модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг, годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	розділ
М1	Теоретичні засади біржової діяльності	8	2		
ЗМ1	Предмет, методи і завдання курсу. Зародження та розвиток біржової діяльності. Основні теоретичні положення дисципліни та її завдання. Предмет і методи науки. Економічна сутність біржової діяльності та біржового ринку. Передумови виникнення біржової діяльності. Основні види оптової торгівлі. Особливості біржової торгівлі. Історія розвитку біржової діяльності. Сучасний стан світового біржового ринку.	2	0.3	1	1,2
ЗМ2	Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Передумови виникнення біржової діяльності в Україні. Історія розвитку вітчизняних бірж. Біржова торгівля в радянській Україні. Становлення біржової торгівлі в незалежній Україні. Перспективи розвитку біржової діяльності в Україні.	2	0.3	1	3
ЗМ3	Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності. Загальна характеристика законодавчо-правового поля, що регулює біржову діяльність. Регулювання біржової діяльності в США. Регулювання біржової діяльності в Україні. Оподаткування біржової діяльності.	2	0.4	1	4
ЗМ4	Біржові товари та їх види. Характеристика біржових товарів. Класифікація біржових товарів. Речові біржові товари. Фінансові інструменти. Методика подання інформації про біржові товари в спеціалізованих виданнях.	2	1	1	7
М2	Організаційно-економічні засади біржової діяльності	10	4		
ЗМ5	Організаційно-правові основи створення та функціонування бірж. Визначення біржі та аспекти її діяльності. Функції бірж. Класифікація бірж. Організаційна структура біржі та функції її підрозділів. Правила біржової торгівлі.	2	1	1	5
ЗМ6	Організація і технологія біржової торгівлі. Характеристика процесу біржового торгу. Форми проведення біржових торгів. Підготовка біржового торгу. Торговий процес в біржовій операційній залі. Виконання замовлень отриманих під час торгів.	2	1	1	6
ЗМ7	Організація брокерської діяльності. Брокерська контора, її роль і місце в біржовій торгівлі. Брокерське обслуговування за договором. Брокерське обслуговування за дорученням. Види обмежуючих умов доручень клієнта брокеру. Економічна стратегія брокера на біржі та принципи її розробки.	2	1	1	10

ЗМ8	Біржові угоди та їх види. Визначення біржової угоди та її аспекти. Характеристика біржової угоди. Укладення біржової угоди. Спотові угоди. Форвадні угоди. Ф'ючерсні угоди. Опціонні угоди.	2	0.5	1	9,11,12
ЗМ9	Економічний механізм біржової торгівлі. Поняття хеджування та його переваги. Практика сільськогосподарського хеджування. Спекулятивні операції на біржах. Стратегія і практика спекулятивних операцій. Кліринг і розрахунки на біржовому.	2	0.5	1	8
Всього:		18	6		

Всього:

Модуль 2 – тем -9.

3.2. Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни «Основи біржової діяльності» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифри	Назва модуля (М), змістовних модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	розділ
М1	Теоретичні засади біржової діяльності.		4		
ЗМ1	Предмет, методи і завдання курсу. Зародження та розвиток біржової діяльності.	2	1	1	1,2
ЗМ2	Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні.	2	1	1	3
ЗМ3	Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.	1	1	1	4
ЗМ4	Біржові товари та їх види.	2	1	1	7
М2	Організаційно-економічні засади біржової діяльності		6		
ЗМ5	Організаційно-правові основи створення та функціонування бірж.	2	1	1	5
ЗМ6	Організація і технологія біржової торгівлі.	2	1	1	6
ЗМ7	Організація брокерської діяльності.	4	1	1	10
ЗМ8	Біржові угоди та їх види.	4	1	1	9,11,12
ЗМ9	Економічний механізм біржової торгівлі.	4	2	1	8
Всього:		27	10		

3.3 Завдання для самостійної роботи студентів.

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг, годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М1	Теоретичні засади біржової діяльності.			
ЗМ1	Поняття та теоретичні засади біржової діяльності. Визначення термінів: оптова торгівля, базар, ярмарок, аукціон, біржова торгівля. Порівняльний аналіз різних видів торгівлі.	5	1	1,2
ЗМ2	Управління та законодавчо-правове регулювання діяльності бірж. Порядок визначення розміру вступного внеску члена біржі. Аспекти діяльності бірж, що перебувають у сфері саморегулювання.	5	1	3
ЗМ3	Товарна біржа, її функції . Сільськогосподарські та лісові товари і продукти їх переробки, сировина і продукція металургії, нафта і нафтопродукти як групи товарів.	10	1	4
ЗМ4	Організація і технологія біржової торгівлі. Алгоритм укладання, документального оформлення, реєстрації та виконання біржових угод.	10	1	7
М2	Організаційно-економічні засади біржової діяльності			
ЗМ5	Інфраструктура біржового ринку агропромислової продукції. Аукціони худоби, їх завдання та функції Оптові посередники та їх взаємозв'язок з системою аграрних бірж.	10	1	5
ЗМ6	Фондові біржі, їх діяльність та роль на фондовому ринку. Поняття, завдання, порядок організації та функції фондової біржі. Фондові біржі України.	10	1	6
ЗМ7	Інфраструктура фондового ринку. Порядок подачі заявок на участь у торгах, організація торгів порядок укладання і виконання угод купівлі-продажу цінних паперів.	10	1	10
ЗМ8	Валютна біржа, її функції. Пряме та обернене котирування. Види та порядок формування валютних курсів.	10	1	9,11,12
ЗМ9	Особливості функціонування валютної біржі Українська міжбанківська валютна біржа.	5	1	8
	Всього:	75		

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. – К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с.
2. Бевз О.П. Економіко-організаційні основи біржової торгівлі: навч. посіб. / Бевз О.П., Скотнікова М.М., Кушнір Т.П. – К., Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2006.– 156 с.
3. Біржова діяльність : навч. посіб. / [Крамаренко В. І. та ін.] ; під ред. В. І. Крамаренко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 345 с.
4. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: авчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 342 с.
5. Дудяк Р.П. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навчальний посібник/ Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. – 2-е вид., доп. – Львів: Новий світ, 2000, К.: Магнолія плюс, 2003. – 360 с.
6. Солодкий М.О. Біржовий ринок: Навчальний посібник. – К.: Аграрна освіта, –2010.– 565
7. Сохацька О.М. Біржова справа: Навчальний посібник. – Тернопіль: Картбланш, К.: Кондор, 2008. - 636 с. – Режим доступу: <http://finlit.online/delo-birjevoe/birjova-sprava-pidruchnik-vid-zmin-dop.html>
8. Сохацька О.М., Дениско О.М. Біржова справа: Підручник. – Тернопіль: Картбланш, 2003. – 602 с.

4.2 Додаткова література

1. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. – К.: ЦП Компрінт, 2017. – 450 с.
2. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : Навч. посібник. – К.: Ліра-К, 2016. – 540 с.
3. Савченко В.Д. Організація біржової діяльності: Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Харківський держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 124
4. Закон України «Про товарну біржу» зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>
5. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
6. Закон України «Про господарські товариства» зі змінами та доповненнями. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінка роботи студента над засвоєнням дисципліни реалізується шляхом структурного (лекційні заняття), поточного (практичні заняття) і семестрового контролю- (іспит).

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за семестр - 100 балів. Засвоєння теоретичних знань перевіряється шляхом тестування за відповідними модулями з можливістю отримати загальну максимальну суму балів - 50 балів.

Робота студента на практичних заняттях оцінюється за виконанням контрольних робіт, з можливістю максимальної оцінки за поточний контроль 50 балів. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни “ Основи біржової діяльності ”

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань модуля М1 (колокіум)	25
Контроль засвоєння практичних навиків змістовних модулів ЗМ1-ЗМ4 при виконанні аудиторної контрольної роботи (4 x 5)	20
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля М2 (колокіум)	25
Контроль засвоєння практичних навиків змістовних модулів ЗМ5-ЗМ9 при виконанні двох аудиторних контрольних робіт (2x10+2x5)	30
Всього	100

Перевід бальної системи оцінювання в національну та ECTS здійснюється у відповідності до шкали представленої в таблиці нижче.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни